

Η κοροβιδο παίζεται
στα παρασκήνια

Αναστροφή επιμέλειας στα δύο κρατικά θέατρα, καθώς επιτείνονται οι φήμες ότι η κυβέρνηση θα κλείσει μέσα στο 1986 τις σκηνές αυτές που τις θεωρεί πολύ διασπαστικές και μέτρια αποδοτικές. Φυσικά δεν υπάρχουν τίποτε επίσημο (ποιός θά το ανακοινώνει); αλλά οι φήμες επιμένουν και μάλλον, υποστηρίζουν ότι η ενέργεια θά γίνει άραφά φυνερί από το υπουργείο πολιτισμού ή κ. Μερακούρη, πού, εάν βολέψουν, δεν θέλουν να σκεδάζει το όνομά της με μία τέτοια εξέλιξη και προτιμάει με μία φορτωθεί ο διάδοχός της.

Το θέμα του μελλοντικού των κρατικών σκηνών έχει συζητηθεί πολλές φορές, έχουν διατυπωθεί διάφορες γνώμες και διάφορες προτάσεις. Αλλά, αυτές, δεν είναι μυσικά ότι τα θέατρα στο εξειδικολογήσει την κυρία υπουργού σε ασκούμενες με τους προέδρους και τους διευθυντές του Εθνικού Θεάτρου και του ΚΟΒΕ, είχε σε συζήτηση το ενδεχόμενο να μετατραπούν οι κρατικές σκηνές σε ανώνυμες εταιρίες. Εκείνο, φυσικά, πού θεωρείται από όλους απαραίτητο το είναι ότι κάτι πρέπει να αποφασίσει (έπί το βέλττω) στα δύο θέατρα, πού έχουν μεταβληθεί σε μελοδράματα μαμούθ, με πλήθος δυσδρεστερές όψεις.

Γατόπως μένει κανείς επιφυλακτικός ως προς τις πιθανές εξελίξεις. Μία περίπτωση είναι να... πάλι άλλος τίποτος, καθώς το πρόβλημα παρουσιάζει (δημολογούμενης) τεράστιας δυσκολίας. Και τέτοια προβλήματα χρονίζουν. Μία άλλη περίπτωση είναι όλα αυτά να μεθοδεύονται για να απαλλαγεί το υπουργείο από συμμομένους και μέλη επιτροπών, πού κάθε τόσο δημιουργούν προβλήματα, στις διανομές. Και η τρίτη έκδοχή (η λιγότερο πιθανή) είναι ότι θά υπάρξει μία βετική λύση. Και δεν είναι πιθανά πρώτοι γιατί δύο την ναρκωθετήσουν το συνδικαλιστικό όργανα και δεύτερον, γιατί ή στενά κομματική άντληση με την οποία όντισματίζονται άδωκη και η πολιτιστικά θέματα δεν επιτρέπει αίσιόδοξες προβλέψεις.

**Αλέξησας, γκρίτι
αυτή ή δυσμενέσας;**

Πόγω από τριακόσια καλλιτέχνες, επισημομένης, πνευματική θέρραση, κλπ.,... όχι μόνο της Θεσσαλονίκης- διαμαρτυρούνται επίσεδη εξαερίθηκε ή «Επιθεωρητής Δραματικής Τέχνης» της Ρουλέας Πατεράκη από τους επιχορηγούμενους θιάσους, όταν, μάλλον, πριν λίγο καιρό, ή κ. Πατεράκη άνογιόκλεισε ή κλείσει την δραματική σχολή της, άδριχώς για την ίδια αίτια. Το παρόντο είναι διαπολιτομένη έφωδον σε άλλους θιάσους επιχορηγήσεις. Δεν θά συμφωνήσων ή τις συγγραφέας πού γίνονται και πρὸ πάντων, με τόν τρόπο πού είναι διατυπωμένες και άπορεί κανείς πώς ή θολές αυτές κατά τού ΚΟΒΕ (για παράδειγμα) προσηγορεύονται από ήθροσιν ή καλλιτεχνικούς συνεργάτες πρώτου τού θεάτρου, άδωκη και από πρόσωπα πού συνδεδέναι στενότερα με άτομα πού διοίκησαν ή διοικούν τόν

Μιά επαναστατική πνευματική

Στά 1924, τη χρονιά που δημοσιεύθηκε το «Μανιφέστο», στους σοβιετικούς ρεαλιστές της «Λογοτεχνίας», έκοψαν από την τριαντορία των νέων, περίπου λαμβάνονταν ο Παύλ Ελιούρ, ο Μπερτράντ Περέ, ο Ροζέ Βιτράκ, ο Μωρίς Μόρις, ο Ζωρζ Λιμπούρ, ο Ζάκ Μπλόν, ο Γενέ Κρεβέλα και οι ζωγράφοι Πικαμπιά, Μάν Ραϊν, Μαρολέ Ντορσμπ και Μάξ Ερνστ... Μά τη δημοσίευση του «Μανιφέστου» το

Σουρεαλισμός και πολιτική: Ο Μπρετόν διατυπώθηκαν τα όνειρά του και οι αμφιβολίες, αλλά και οι επιθυμίες ενός μεγάλου αριθμού νέων. Αρχικά αυτόν που αποτελούσαν την έπιτελείο της «Λογοτεχνίας» και αργότερα εκείνων που προσχώρησαν στην κίνηση. Τα επόμενα άργανα της ομάδας ήταν το περιοδικό «Σουρεαλιστική επανάσταση».

Αν έβλεπε κανείς από τα «Μανιφέστα

...ού ήταν
...τεχνική

...ν ήταν προσπάθεια να δειθεί ά μαρξισ-
...σμός πού βασίζεται στη λογική, μέ-
...τό σοϋρεαλισμό πού βασίζεται στις
...άνερα και στο ύποσυνείδητο. Κι
...άκoμh, ός προστεθεί πώς το κίνημ-
...τών έργατών δέν είχε έμπνεύσεις
...στους ποιητές πού τούς θεωρούσε
...να προέρχονται από την αστική
...τάξη.

Ακριβώς, μάλιστα, ή πολιτική στά-
...ση

...ς, ό Τριαντάφυλλης και ή Σαλλίν Μιπρέτον στέ-
...θηκε μιά από τίς κυριότερες αίτιες
...τών δοϋμφωνιών παύ έκδηλώθηκαν
...μέσα στο σοϋρεαλιστικό κίνημα, πού
...όλη του ή ιστορία χαρακτηρίζεται
...από συγκρούσεις, αυτοσαυρέσεις
...καταδίκες και άποκλεισμούς. Ο
...Μιπρέτον, όταν προχώρησε στο κομ-
...μουνιστικό κόμμα, πήρε μαζί του τόν
...Αραγκάν, και τό 1939 πήγε και ό

στών τροτσκισμό. Ενθουσιασμένοι από τη συνάντησή του με τον Τρότσκι στο Μεξικό του 1938, ο Μπρετόν προχώρησε μαζί με τον Ντιέγκο Ριβέρα στη δημιουργία του ΦΙΑΡΙ, που σχηματίζεται από τα άρχικα του τίτλου «Διεθνής Ομοσπονδία Ανεξάρτητων Επενουστατών Καλλιτεχνών».

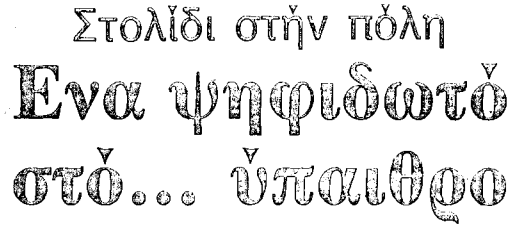
Από την περίοδο εκείνη, που διακόπηκε σκληρά από τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και την καταχώριση οι πολιτικές διασυνδέσεις της έπισης της «μάδας» του Μπρετόν είχαν διάφορες μεταμορφώσεις που έφτασε ακόμη και σε συνεργασία με τους άναρχικούς και την αποδοχή του συνδημίματος «δονοιζέις φυλακές, διαλύστε το στρατό» (1946-1948), στην αποδοχή των ειρηνιστικών θέσεων του Γκάμπρι Ντέβις (1949), στην εναντίωση στον πόλεμο της Αλγερίας και στον Ντέ Γκώλ (1958-1962) και άλλα. Ονόσσο, θα πρέπει να ειπωθεί ότι μετά την άπελευθέρωση (1945) ή προσχώρη του καινού προς τις έκδηλώσεις των σοουρεαλιστών μειώθηκε σηματοκτικά.

Είναι αλήθεια, ότι από το 1924 μέχρι τα 1936 το σοουρεαλιστικό κίνημα είχε τη δύναμη να επηρεάζει μερικούς νεαρούς διανοούμενους, μεταπαλικά, όμως, ή έπιρροή της ομάδας—τουλάχιστον σάν ομάδα—έπαυσε να υπάρχει ούσιαστικά. Τά πρώτα κείμενα των Μπρετόν, Αραγκόν και Ελουρ έγιναν, χωρίς άμφισβόλια, κλασικά με την ασαδομική έννοια της λέξης. Ονόσσο, εκεί που διάβάζονται περσώδικοι είναι ή Γαλλία. Αντίθετα, είναι πάντοτε πιά άποδοκτάς ο σοουρεαλισμός όπως ο Έρνστ, ο Μιρό, ο Τανγκύ, ά Μαγκρίτ, ο Νταϊ και άλλοι.

Αίγια πράγματα αποδέχονταν

Μιά και μιλούμε γιά τούς εικαστικούς σοουρεαλιστές, άς πούμε ότι οι καλλιτέχνες αυτοί άπέριπταν πολλά από τα άριστοσυρήματα του παρελθόντος και δέχονταν μόνο όσα ταίριαζαν στις άπόψεις τους.

Ετσι, ή γραμμή που συνδέει την άρχαία Ελλάδα του Παρθενώνος με τον Μιχαήλ Άγγελο, τον Πουσέν και τάν Σανδάν τους είναι άκατανόητη. Από ή χριστιανική τέχνη δέχονταν μόνο ότα ήταν δαιμονικά και αίρετικά. Από ήν πιά παλιά τέχνη δέχονταν μόνο τα μυκηναϊκά και τα κρητικά, καθώς και ότα είχε σχέση με ήν τέχνη των πρωιτώνων λών, ήν προκολομβιανής Αμερικής, των μαι-

Μία παχουλὴ παράσταση
τοῦ Βαγγέλη Γαληνοῦ

Από τους πιο σημαντικούς καλλιτέχνες του ψηφιασμού σήμερα, ος πανελλαπνό επίπεδο, ο Βαγγέλης Γαληνός είχε την φιλοδοξία να θγάλει το είδος αυτό της τέχνης από τους κλειστούς χώρους και να το δείξει στο ύπαιθρο. Και το πέτυχε με την θεωρία ενός ωραίου έργου του.

Το έργο αυτό είναι σημειωμένο από αρκετόν καιρό στο μικρό πάρκο που βρίσκεται απέναντι στην ΧΑΝΘ, προς την μεριά της εισόδου του θεάτρου «Αύλεια» και είναι το πτυχωτό ψηφιδωτό που καθημερινά το θαυμάζουν χιλιάδες παρασκήνιο, πεζών ή έποχουμένων. Υψωνται πάνω από τα δύο μέτρα και δένεται με το περιβάλλον.

Μιχαήλς για τ έργο, την ιστορία του και τις παραστάσεις του με τον κ. Γαληνό, που μας έδωσε χρήσιμες πληροφορίες, και άρχινά από τη ιδέα ξεκίνησε από την επιθυμία του καλλιτέχνη να μεταφέρει από τους εσωτερικούς χώρους το ψηφιδωτό, από τις εκκλησίες όπου δύναντε στην θυγατρική εποχή, και να το φέρει στο ύπαιθρο, καθώς πιά και η τέχνη και η οίσθησή του είδους έχει ξελαχθεί. Όπως είναι γνωστό, ο Γαληνός στ έργο του έχει ελάνει πολλά υλικά, πέρα από τις γνωστές θυγατρικές ψηφίδες, και έχει δώσει στοιχεία τρίτης διάστασης, όπως ένα γλυπτό ή, τουλάχιστον, ένα ανάγλυφο.

Γιά να πετύχει στην προσπάθειά του έκανε μία προσφορά στο δήμο, χωρίς δηλαδή το έργο του αυτό στην πόλη. Η πρότασή είχε γίνει καλύτερα, όταν δημαρχος ήταν ο διόμιο ο Μιχάλης Πασιόδοπουλος, αλλά, δυστυχώς, η γραμειοκρατία καθυστέρησε την υλοποίηση της πρότασης. Τέλειμα, με τον νταρισμό των 2300 χρωμάτων της πόλης έγινε δυνατόν να στείλει το έργο από Βαγγέλη Γαληνό και να το χαιρετήα η Θεσσαλονίκη. Αν σωφείη κανείς ότι η συμπρωτεύουσα δεν κομμεταί από πολλά αξιόλογα γλυπτά, τότε καταλαβαίνει κανείς πόσα σημαντική υπήρξε η προσφορά του καλλιτέχνη.

τόν Μαλλαρμέ, τόν Ρεβερντί, τόν Νερβάλ, τούς Γερμανούς ρομαντικούς καί τόν άγγλικό «γοτθικό» μυθιστόρημα.

Τό περιοδικό «Λογοτεχνία»

Οι ποιητές Αρογκόν, Μπρετόν καί Σουπύ είχαν τήν διευθύσιν του περιοδικού «Λογοτεχνία» —καί στήν άρχή έδειχναν μά άνεκτικότη- τή πρός περισσότερους συγγραφείς, σάν τόν Βολε- ρύ καί τόν Ζίντ, τόν Λαρμπό καί τόν Ζυλ Ρομαίν.

Ωστόσο, ή νεαρή τριανδρία έχασε τήν υιομονίη της μέ τήν πνευματική μοικριότητα τών γεροντότερων, όπως έλεγαν, ιδιαίτερα όταν έφτασε στό Παρίσι ο Τριστάν Τζαρά, πού είχε ξεκινήσει τόν «ντανταισμό» στή Ζυρίχη. Ετσι, ή ομάδα της λογοτε- χνίας προχώρησε πρός τήν επανά- σταση καί τό σκάνδαλο. Πάντως καί πρέπει μά διευκρινισθεί πως οι σου- ρεαλιστές τού Μπρετόν δέν ήταν άρνητες, όπως οι «νταντα». Παρόλο πού είχαν παλλές άμφισβητήσιες γιά πολλά, άνοητούσαν ένα φως γιάνά τούς καθοδηγεί, έναν τρόπο γιάνά κάνουν τήν άλήθεια νά άνατείλει.

τήν ομάδας ήταν τό περιοδικό «Η σουρεαλιστική επανάσταση». Άν έρκανε κανείς από τό «Μανιφέ- στο» τού Μπρετόν, θά έλεγε πως ό σουρεαλισμός άποτελούσε μία εκ- δήλωση τού ρομαντισμού, όπου ει- ...αν επενεργήσει ο συμβολισμός καί ή φρούδική θεωρία. Πραγματικά, μπορεί νά βρεί κανείς σ' όλα αυτά τόν Νοβάλις, τόν Άρνιμ καί τόν Νερ-βάλ, τόν Λοτρεαμόν, τόν Ριμπό καί τόν Μαλλαρμέ, πού μέ τό έργο τους συνθέτουν στοιχεία τού «Μανιφέ- στου». Η διαφορά βρίσκεται ίσως, στό γεγονός ότι ή προσφορά τών ποιητών αυτών πού δίνονταν χωρι- στά ή καθεμία, ενώνονταν από τόν Μπρετόν σ' ένα δόγμα πού άποτελεί ένα είδος «διακηρύξεως τών δι- κωμάτων (καί τών καθηκόντων) τού Ποιητή»... Γιά τόν Μπρετόν ή συνένωση αυτό άποτελεί τό θόρο άπό όπου μπορούσε νά έκτιναχθεί ή συλλογική περιπέτεια.

Ένα κίνημα επαναστατικό

Θά πρέπει νά έπιμεινεί κανείς σ' ένα στοιχείο τού σου- ρεαλισμού πού είναι βασικό: ότι από τήν άρχή μέχρι τήν τέ- λους ται ήταν ένα επανα- στατικό κίνημα.

χνη ένα «σφές πέρας» από τόν μηδενισμό πρός τή σύμπτωση μέ τή γραμμή τού κομμουνιστικού κόμμα- τος, πού γίνεται πιά φανερό μέ τήν κυκλοφορία τού περιοδικού «Ο σου- ρεαλισμός στήν ύπηρεσία τής έπα- νστάσεως», πού κυκλοφορούσε από τό 1929 μέχρι τό 1933. Βέβαια, όλα αυτά φαίνονται περίεργα, καθώς γι-

νουστικό κόμμα, πήρε μαζί τούς τών Αραγκόν, καί τό 1939 πήγε καί ό Έκταρ. Όμως, ό ίδιος ο Μπρετόν κατάλαβε γρήγορα ότι δέν μπορού- σε νά συμβιβαστεί μέ τήν κομματική πειθαρχία καί έτσι σιγά - σιγά ό σου- ρεαλισμός πέρασε σ' αυτό πού θά χαρακτηριζόταν αύτονομο «άντίστρο- φή από τό άριστερό», μέ άλλα λόγια,

τέχνη τών πρωτόγονων λαών, τής προκαιομένης Αμερικής, τών μου- ρών της Αφρικής, τής Οκεανίας ή τών Εσκιμώων.

Είναι ένδιαφέρον νά άναφέρει κανείς ότι οι σουρεαλιστές έκαναν τό 1929 τό δικό τους χάρτη τής ύψη- λου. Οι μόνες πόλεις πού σημειώ- νονταν είναι τό Παρίσι καί ή Κωνσταντι- νούπολη, άλλα όχι ή Γαλλία καί ή Τουρκία. Η Εύρώπη άποτελείται από τή Γερμανία, τήν Αυστροουγγαρία καί μία τεράστια Ρωσία, πού κατα- λומβάνει τόν μέγιστο μέρος τής Ασίας, όπου υπάρχουν ή Κίνα, τό Θιβέτ, ένα μεγάλο Αφγανι- στάν, άλλα μία μικρή Ινδία. Αντίθετα, τό νησί τού Ελληνικού καταλαμβάν- νουν στό χάρτη αυτό τά δύο τρίτα τού κόσμου. Στήν άμερικανική ήπει- ρο λείπουν οι Ηνωμένες Πολιτείες, υπάρχει μία γιγαντιαία Αλάσκα, τό Αλ- μπραντόρ καί τό Μεξικό, άλλα στό νότιο τμήμα βλέπει κανείς τό όνομα μιας χώρας μόνο, τού Περού. Ένας κόσμος περιέργος, λοιπόν, ένας κό- σμος όπως θά τών ήθελαν οι σου- ρεαλιστές, πού όνειρο τούς ήταν νά αλλάξουν τό πάντα.

Εκείνο πού όλογορα πέτυχαν ήταν νά αλλάξουν τής αισθητικής άντήλη- ψεις τού κοινού καί νά έμπρεσσουν όλόκληρη τήν κουλτούρα τού είκο- στού αιώνα.

συμπεριέχονταν ένα κομμάτι από τούτο άσυντακτικό, τότε κατανοήσι- κανείς πόσο σημαντική ύπήρξε ή προσφορά τού καλλιτέχνη.

Οί παραστάσεις τού έργου

Τό ύπαριθιο αυτό ψηφιστώ τού Γαληνού διακρίνεται γιά τήν πολυσήμαντη παράστασή του, πού πλουτίζεται από τις παραστάσεις τού τοιμενένιου βάθρου στήρξης.

Καί' άρχινά θά πρέπει νά πεί κανείς ότι τό ψηφιστώό λειτουργεί σέ συνδυασμό μέ τήν κίνηση, δηλαδή, καθώς είναι πτυχιστό, μέ όποια πτυχές ός δύο όμάδες, παρουσιάζει διάφορες εικόνες στόν θεατή πού περνάει από μπροστά τών παραστάσεων. Τό ίδιο αποτέλεσμα έχει καί στόν θεατή πού θέλει νά σταθεί άκίνητος μπροστά τού. Βλέποντας τό από τήν μία μεριά έχει μία σειρά εικόνων, πού δένονται ός μία, πού δείχνει έξωρος, ούράνιά μέ διάφορα στοιχεία, φυσικά ή βελα, μία βροχή ή έναν άγγελο. Βλέποντας τό από τήν άλλη πάλι έχει τόν ούράνιό μέ τήν γή, άλλα μέ άλλες παραστάσεις, μέ τού πούλ τής ερήνης, τούς κανηούς πού μολύνουν τό περιβάλλον, ένα δέντρο πού προσπαθεί νά ύψωθεί. Τά ήλικα, όπως στα περισσότερα έργα τού Γαληνού, έξελίσσονται από κάτω πρός τό πάνω από τό μεγαλύτερο μέγεθος πρός μικρότερο, από τραχύτερα υλικά πρός πιο έλεγκτιμμένα, από πιο μισυτά σέ πιο λογιμότερα.

Αλλά καί στίς δύο όμάδες πτυχών τού βάθρου, πού φθάνει σέ ύψος πάνω από δύο μέτρα, υπάρχουν δύο όμάδες παραστάσεων, γραμμικών. Στή μία έχουμε, σκολομένη πάνω στό τοιμενό, μία άνθρακίνη φιγούρα πού άρχικά κάθεται καί βαθμιαία σηκώνεται καί φθάνει στήν άνάστασι, πρós ένα πούλ τής ερήνης, ενώ στήν άλλη ή άνθρακίνη φιγούρα δείχνει μία έξελισσόμενη κίνηση, δηλαδή στήν άρχή στέκεται, μετά περπατά καί τέλος τρέχει.

Έχει σημασία επίσης ή τοποθέτηση τού ψηφιστώό μέσα στό ύπαριθιο καί τό νωδίο κανείς καθώς βλέπει τό γήνιο στοιχεία τής παραστάσεως νά δένονται μέ τό χώμα τού πάρκου, ενώ τό ούράνιο δένονται μέ τόν περιβάλλοντα ούράνιο. Η πέρης βλάστηση, πού όπως μαθαίνουμε, θά ένισχυθεί, δένει περισσότερο τό έργα μέ τό φυσικό περιβάλλον.

Πολύτιμη, λοιπόν, καί ώραια ή προσφορά ούτ ή Βαγγέλη Γαληνού, κομμάι τήν πόλη μέ ένα άκόμη στοιχείο καί φέρνει τήν τέχνη κοντά στό πλατύτερο κοινό.

διάθεση νά μιλήσει γιά τά παιδιά στό καλυδάκι τού κήπου, πού τότε κάθονταν γύρω άπ' τό θραυινό τραπέζι, γιά τά κορίτσια στέ πεζοδρόμιο, καί πολλά άλλα. Τά μικρά πυράλιστα μολυβία τής κρέμονταν σιωπηλά πάνω άπ' τό δάσος.

Καί μέχρι εδώ όλα πηγαιναν καλά. Αλλά μέ τό σκοτάδι πού προκάλεσαν τά μαλλιά τής καί πού έκανε τήν μυρωδιά από γρασίδι καί θατόμαυρα, πού πρώτα άνέβαινε όλο καί πιο δυνατή, μυρωδιά μούχλας, καί σκέπασε τις φωνές τών παιδιών τού δασοφύλακα, πού γύριζαν άργοπορημένα στό σπίτι, τόν θόρυβο πού έκανε ο φεγγίτης καί οι πόρτες κλείνοντας, ξαναγύ- ρισαν τά έρωτηματικά, τά όλοφάνερα θέληγτρα τής λίμνης, τής λάμψης τού φεγγαριού, τών φωτών πού καθρεπτίζονται στό νερό.

Τί μάς είχε πιάσει νά χτίσουμε τό χωριό μας σ' αυτό τόν άσπμενιο λόφο, όπου τόσο λίγος χώρος ύπήρχε, άπ' όπου έθλεπε κανείς στό ίδιο ύψος τούς άγωναούς τού ηλεκτρικού καί τής θουνοκορφής, πού δέν είχε καν τό πλεονέκτημα νά βρίσκεται σέ κάποια άπόστασι από τή λίμνη; Ναί, τί πλεονέκτημα είχε αυτός ό λόφος; (Τό δάσος τό ξεχνούσαμε πάντα εκείνη τήν ώρα).

Μός κυρίεψε ή λαχτάρα γιά τή λίμνη, πού μάς χάριζε τις όχθες τής, γιά τούς κήπους μέ τις κορομηλίες, πού βρίσκονταν δίπλα στό νερό, γιά τούς άσπρους στύλους καί τής γυναικής πού τραγουδούν, γιά σχολεία, γεφύρια καί καίτια πού λικνίζονταν, γιά τά φώτα, γιά τά γουρουνάκια στό σπίτι τών χωρικών, ή λαχτάρα γιά ένα μέρος πού νά ταίριαζε στό χωριό μας, πού νά μάς άπλανε τά ύγρά καί θεσπέσια λειβάδια του. Ελδότε! — Γιατί νά χτίσουμε έδώ; «Γιατί!» είπε ή Γιαούλια.

Δέν ήξεορα, καί γι' αυτό τό παρατήρησα. Επικύσαμε τό χωριό άπ' τό δάσος, όπου μαζί με τήν ύγρασία πλύνιανε καί τό σκοτάδι, καί τό χτίσαμε στή λίμνη. Σάν από μόνο του έστεικε τώρα τό θυραόστειοο δίπλα στό μικρό ρυάκι, πού κατέβαινε άπ' τά λειβάδια, σάν τό πολύχρωμο κήπο μπροστά στό μπαλκόνιο δημουοργήθηκε τώρα ή πλατεία, καί τό λαχαροπλαστείο δέν μπορούσε πιά νά βρίσκεται πουνεά άλλού παρά εκεί πού βρίσκονταν. Σέ λίγο τά κοριτσόπουλα θά μπορούσαν νά πηγαιύνουν εκεί, άκόμα ένα μεσημέρι μόνο έπρεπε νά περιμένουν, καί πάνω τά πράσινα παγκάκια, στό δρόμο, μπροστά άπ' τά σπίτια, τ' άγρία τού χωριού χάλαναν τόν κόσμο. Καί όπως στά καταπληκτικά λειβάδια τά δένδρα μαφευονταν σέ μενολόδιπρες συστάδες, πού εύκολά έλουζε τό φεγγαρόφωτο, μαφευονταν καί οι άνθρωποι στό ευκαίτιο άνομηνισ, στήν αποδόθησι, καί ένας άπ' αυτούς, ένας γέρος, είχε πιά τό τελευταίο κορδάκι δέν είχε ξεκινήσει κορμό τώρα. «Ακούς;» είπε ή Γιαούλια. «Γιατί τότε νά πάρουμε τό χωριό από τό δάσος, θάπρεπε νά περιμενάμε!» Αλλά τώρα είχε γίνει, σέ κάποια άπόστασι ξεπρόβαλε ήδη τό σπίτι τού δασοφύλα- ενός γιανός έχτισε πάνω στό λόφο, καί τό νερό πήραλε ένάντια σταύς πασσάλους τής αποδόθησι. Μερικοί άπ' τούς άνθρώπους πού περιμέναν εκεί, πηγαιναν άνημπούνον άπ' τό δωματιάτι στην αποδό- θρα καί ξαναόρχονταν, στό δρόμο πρός τή λίμνη ένα κορίτσι γελοούσε τόσο δυνατά, πού μπορούσε κανείς νά τό άκούσει.

Στό νεκροταφείο τό φεγγάρι φαισσε καί ένα τάφο στή μεριά τού τεύχους πού βρίσκονταν πρός τή λίμνη. Πάνω στό μαύρο σταυρό, πού κουβιόταν πέρα - δωθε, ήταν γραμμένη μέ χρυσά γράμματα, πως έκει μέσα κείτονταν κάποια δεσποινίς Γουλιάνε, πού είχε πεθάνει πρίν από πολύν καιρό σέ ήλικία έβδομήντα δύο χρόνων. Αλλά δέν ήταν ή Γιαούλια.

Καί αύτόι πού ρηπαίνουν τή έργα τέχνης;

Ο ύπουργός δικαιοσύνης κ. Μα- γιάκης είπε πως θά όδηγούνται στό αυτόφορο όσοι θά ρηπαίνουν τά νέα δικαστήρια (πρώην σχολή Ευελή- δων) τής Αθήνας. Θά χειροκροτούσε κανείς νά διαπιστώσε μία όνάλογη αύστηρότητα γιά όσους μουτζουρά- νουν τά έργα τέχνης σέ δημόσιους χώρους. Στή θεσσαλονίκη τ' άρρώ- σματα είναι πολυάριθμα καί έπανα- λαμβανόμενα. Καί πρίν λίγες μέρες είδαμε στίς άθηνάσιες έφημερίδες τόν Κοραή νά έχει όπιακήσις μου- στόκια καί γυαλιά, μέ μαγιό. Δέν μπορεί, έπιτέλους νά βρεθεί ένας τρόπος νά σωθούν τά μνημεία από τούς άνόητους θανδόλους τού σπρέ;

Μ. ΜΠ.

Τό θρίσκαμε καλό νά χτίζουμε χωριά πού νά συνυρεύνουν μέ τό δάσος. Εβγαζαν όλα ως εκεί μέ δύο ή τρεις δρόμους. Όσο προχωρούσε πρός τό δάσος τά σπίτια γίνονταν όλο καί πιο άραιά, καί χρειαζόταν κόπος ώστε τό τελευταίο σπίτι νά μείνει πραγματικά τό τελευταίο. Πιο πίσω έρχόταν άκόμα ένας κήπος μέ παντζήρια καί άσπρόρουχα πού άνέμιζαν στόν άέρα καί μετά τίποτ' άλλο.

Ένα καφεκιτρίνο λειβάδι, ίσιο καί σκληρό, ένα κομμάτι θάλλος, σπασόχορτα άρχιζε τό δάσος. Κάθε φορά ή Γιαούλια μέ πίζε νά βάλουμε άκόμα μία - δύο καλυδες στό δάσος, μία τουλάχιστον. Εγώ όμως ήμουν άντίθετη, γιατί ήξερα: οι καλυδες γίνονταν σπίτια. Πούς μάς έγγυόταν πως οι δικές μας δέν θά γίνοντουσαν; Αχέρωνες, καταλύματα γιά ευλοκόπους, καλυδες γιά τό τελεφερίκ: όλα αυτά είναι προφάσεις γιά σπίτια. Τ' άφήσαμε λοιπόν. Δέν μπορώ νά πώ πως δέν μ' είχε δολέσει αυτή ή ιδέα μέ τις καλυδες άλλα τήν άπέριψα. Ελεγα πάντα: «Αυτές είναι ιδέες τής Γιαούλια». Γιατί στή Γιαούλια θά μπορούσε άκόμα νάρθει ή ιδέα νά φτιάξουμε άλλες από Λεύκες, καί άκόμα πιο παρόλογα πράματα. Ετσι μού ήταν πού εύκολο.

Πάντα ή γιατί έπεφτε στήν όποθήκη, πού βρίσκονταν στήν άλλη άκρη τού χωριού: παράλληλα πρός μία τελευταία, λιγότερο βαθιά λαυριδία δάσους, πού προεξείχε καί στήν όποια είχε στρωμένη τήν παρειά τής ράχης. Κοντά στή στενή αυτή λαυριδία δάσους ή όποθήκη θύμιζε όλόκληρο τό θόθος τού δάσους, μπορούσε νά κανείς καταδώ πρυνούς καί θροδυνούς περιλάτους καί νά γυρίσεις πάνω σάν όπό σύμπτωση: ένα παρήγορο σημάδι γιά τό μούτι, όταν κοιτάζε πέρα άπ' τό χωριό, ένα σημάτι στό περσιόριο, όλλά ένα καλό σημάδι. Από δω όλα μπορούσε νά τά φαντασθείς: θρύα σιτιδομένα σωρούς νωρίς τό πρην, ήλεκτρικά καλώδια, ταχυδρομικά κτίρια, από δω όλο ήταν εύκολα νά τά σχεδιάσεις καί νά τ' άγκυλώσεις, από δω ήταν καλό. Τήν όποθήκη τή χτίσαμε συνήθως πρώτ ή - πρώτ. Καί σ' αυτό συμφωνούσε μέ ή Γιαούλια.

Η πλατόφορμα γιά τό φάρτωμα έθλεπε πρός τό δρόμο, έτσι ο μεσημεριονός άνεμος έπεφτε πάντα πάνω τής. Διέκοπτε τό κατακλι- σιομα τών θαρελιών καί τών σκακιών μέ γιούτα τήν κατάλληλη ώρα: τότε θουβαινόταν καί τό πρηνιστήριο. Τό πρηνιστήριο ήταν άναπό- φευκτο, άλλα χαροβάσταπ πού τό άφήναμε εκεί πού ήταν, γιατί σημάδευε τό ρυάκι. Καί τό ρυάκι, μέ μικρούς ποισινόρους, όδηγούσε μακριά, κατά τις θουνοκορφές ή ποίος έξερει πού. Αυτά τό κήπημα τό άφήναμε άνοητό. Άκόμα καί ή Γιαούλια καταλάβαινε πως πρέπει κανείς ν' άφήνει άνοητά όρισμένα πράματα — Αλλά όχι όλα! — έλεγε πότε - πότε καί κοιτάζε άπελησιμένη τούς μικρούς, φτωχικούς δρόμους. Δέν τολμούσε ποτέ νά πεί πως ήθελε μία πλατεία, άλλα ένώ τό μάντευμα σχεδόν πάντα. Καί τότε φτιάχναμε τήν πλατεία, γιά χάρη τής Γιαούλια καί λοά πρός τό δάσος.

Από δω βολικομε όμέως τήν τοποθεσία γιά τό δεύτερο μπαλκόνι- ο, ένα κτίριο πού σάν από θάυμα δέν ήταν άκόμα θεατράδιο, μέ πάπες καί κόκκινα φθινοπωρινά λουλούδια σέ άριστερά του, τής Γιαούλια ιδέας, μάλο πού έγώ έξέρισα πως ήταν άρκετός ο άνεμος στίς δύο πλευρές. Τό δεύτερο μπαλκόνιο είχε μόνο ένα παράθυρο, πού ήταν γεμισμένο μέ κουτιά καί χαρτόνια κάθε λογής, μέ χαρτόνια σπουνών τήν άνοιξη, μέ κουτιά γιά χωρμίδες τό φθινόπωρο. Αλλά είχε τό πλεονέκτημα πως ένας χωρικός, άν ένιωθε άόχημα γυρίζο- ντας σπίτι του ή άκόμα καί άν ήταν στό τελευταίο του, μπορούσε ν' άπομνησθεί εκεί τό πρσώπο τού προτού θγεί έδώ, στό σκληρό, κίτρινα λειβάδι. Καί πως μπορούσε νά κουδενιόταν μέ τή μπαλκί- ος, πού έρχόταν έξω περίεργη. Τί τόν έννοιαζε πού έμεις δέν τήν

χωνεύαμε; Τά λόγια τών ένδοξομένων είναι πολύτιμα, καί είναι δικό τους ζήτημα πού θά τό εορδοψουν, πάντως έκαναν τιμή στό χωριό μας. Οι βάνιοι θρόζαν πού άπαλά πλάι στό ρυάκι, ο άνεμος φυσούσε δυνατούτα, καί τό πρηνιστήρια έφτιαχναν διάφορο σχήματα. «Ο μυλωνάς καί τό παιδί του», έλεγε ή Γιαούλια. Στήν πραγματικότητα ήταν έτσι: κατά τά νότια ο ούράνιος γίνονταν ροδωτός, τό φως κάθιζε σάν πούλ πάνω στούς όχρωάνας, ένα ξεπόλυτο παιδί, πού έχουμε ξεχάσει πως τό λέγαν, περνούσε τρέχοντας. Πισω του έλαμπε τό δάσος.

Όταν ή δουλειά είχε προχωρήσει άρκετά, μάς κυρίεψε συχνά, βλέποντας τό άπογευματινό, μισοχτισμένο χω- ριό, μία έκσταση. «Περιμενε!», έλεγα στή Γιαούλια. Γιατί άκόμα μπορούσαν ο Χάνς καί ή Γκρέτα νά παίρνουν έδώ, χοροπηδώντας μέσα σέ σκαδιά, άκόμα μπορούσε ή Κοκκινουσκουφίτσα νά χυθεί σ' ένα άδειο θαρέλι μπύρας καί νά κατεβάσει τό καπάκι, προτού τήν βρεί ή άναπόδραστη μοίρα τής.

Αλλά αυτό δέν ώφελούνσε καθόλου τή στιγμή αυτή. Χωρίς άργοπορία τό χωριό μεγάλωνε, καί ή Γιαούλια βάδιζε άνησυχητή πρός τή μεγάλη φαμουριά τού χωριού. Θυσίαζε τις δάδες από Λεύκες πού δέν είχαμε φυτέψει, όλους τούς λόφους πού δέν είχαμε ύψώσει, γιά νά μέ πείσει, μούλωση γιά τήν παρηγορία τών γέρων καί τή χαρά τών νέων, γιά τραγούδι καί χορό, καί πολλές φορές λίγο έλειπε νά ύποχωρήσω.

Αλλά τό «τραγούδι καί χορός» μέ πείσωνε τόσο, πού στό σημείο αυτό τού καυγά ο θυμός μου γινόταν δύναμη καί ή φαμουριά ματαιωνόταν τήν τελευταία στιγμή. Η έστω τή βάζαμε στήν άκρη τού χωριού, ένάντια στόν κάμπο, γιά νά είναι μία φαμουριά καί τίποτ' άλλο.

Τό ξένο ποίημα

ΠΩΛ ΕΛΥΑΡ

Εδώ γιά νά ζήσω

Αναβα μία φωτιά, σάν τό γαλάζιο μέ παράτησε, Μιά φωτιά φίλος τής νά γίνο, Μιά φωτιά στή χερμωνιάτικη νύχτα γιά νά μωύ, Μιά φωτιά γιά καλύτερη ζήση.

Τής θάμνω όλα όσα ή μέρα μού είχε δώσει: Δάση, όδοντους, άμπέλια, χωράφια από στάρι, Φαλιές καί πούλια, κλειδιά καί σπιτίο, Ζουζούνια, λουλούδια, γούνες, γιορτές.

Εξήσα μέ τό μόνο θόρυβο τής φάλαγς πού τρίζει. Μέ τή μόνη όση της ζεστασιάς τής. Ημιουν καράβι πού θαύλαζε μές στό κλειστό νερό, Ώσάν νεκρός μ' ένα καί μόνο τής φύσης στοιχείο.

Τό ξένο διήγημα

ΧΤΙΖΟΝΤΑΣ ΧΩΡΙΑ

Τής Πάξε Αιχινύγμερο

Ένα άλλο ζήτημα, πού άκόμα καί έγώ έπαίρνα πιο σοβαρό, ήταν άν έπρεπε ν' όνοίξουμε ένα δρόμο μέσα άπ' τό δάσος. «Γιά τούς ευλοκόπους!» έλεγε ή Γιαούλια, πού ήξερε τις άντιρήσεις μου. Καί έλεγε: «Απ' όλα τά δόση περνούν δρόμοι». Τό ότι όμως μ' αυτό τόν τρόπο τό ένα δάσος γινόταν δύο, δέν τό σκεφτόταν καί ούτε ήταν πρόθυμη νά τό σκεφτεί. Μού άντιπαρέτασε τήν άνήσυχη φωνή τής, λές καί ή φωνή αυτή ήταν όρεκτική απόδειξη. «Δέν μάς μένει άλλη έκλογή». Τό τελευταίο αυτό έπιχειρήμα ήταν τό μόνο πού μ' έπειθε καί πολλές φορές μ' έκανε νά φτιάξω ένα δρόμο γιά ευλοκόπους μέσα από τήν όκρη τού κόσμου μας, νά κανά από ένα δάσος δύο: ένα δρόμο, πού άπόπός δέν μπορούσε νά γινάξει παρά στήν «παρεδία, έλικοειδή ταίνια τής άσφάλτου», πού έτρεμα άρκετά καλά, αέ χωριά - παχιγνίδια καί σέ λίμνες. «Αλλά πούς έξέρει!» έλεγε ή Γιαούλια.

Τό νά καθορίσει καί τό σχήμα τών συνένων, αυτό τό άριόταν άκόμα καί ή Γιαούλια. Αυτά θά έρχονταν όπως ήθελαν, φλογισμένα ή μολυβένια, από τή θουνοκορφή ή άπ' τόν κάμπο, πάνω στό κεφάλι μας ή όχι. Επίσης καί γιά τήν άπόστασι από τά θουα δέν γίνονταν φυλκένια, ήταν άσμενη. Όταν ή Γιαούλια παρίσταν, έρχινη στήν κουβέντα λόγια όπως: «Τό μέρος πού δέν κολυμπίει ο ταχυδρόμος» ή «Η σχεδιά μέ τούς τραγουδιστές» καί έβαζε τά γέλια. Τότε γελάγαμε καί οι δύο, άλλα σταματούσαμε γρήγορα. Η Γιαούλια, πού σιγά - σιγά κουραζόταν, άρχιζε νά μιλάει μ' ένθουσιασμό γιά ένα μεγάλόπρεπε μπαλκόνι σ' ένα μικρό σπίτι, πού βρίσκονταν έξω άπ' τό χωριό. Δέν διατάζε μάλια τ' άρχιζει καυγά μέ τήν ιδιοκτησία τού σπιτιού. Οι φωνές άντηχούσαν στό σούρουπο, οι άγαναυ τό ηλεκτρικό έθγα- ζαν σπιθές. Μισούσα αυτούς τούς καυγάδες άνάμεσα στήν Γιαούλια καί τής γυναικιά, πού θυμίζαν τακτικά, πού τό χωριό ήταν κατά τά τρίς τέταρτα έτοιμο, πως έρχόταν τό σούρουπο, άχ Θεέ μου, πώς μοί θυμίζαν.

Νά ξεπετιόγονταν μονόχα οι θουνοκορφές, πυρμυμένες, γιά νέ μάς βοηθήσουν! Αλλά ήταν τυλιγμένες στή σιωπή καί τό σκοτάδι κάποιος έσσεε τό δάσος μέ τό πόδι, καί πέρα άρκετος, πραγματικά, νέ χωριζέι τό μικρό άτόμολοιο, πού διασχίζει τό πιά άσυχρο σημείο τής λίμνης. «Ακούς;» είπε ή Γιαούλια. Τήν κοιτάζε καί κατάλαβα πως είχε